

19.12.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@minedu.fi
PL 29
00023 Helsinki

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: OKM/41/010/2016

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (myöhemmin Arene) kiittää lausuntopyyntöä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtioneuvosto esittää Eduskunnalle ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen uudistamista koskevien lakien uudistamista ammatillisen koulutuksen reformia tukevaksi. Esityksen tavoitteena on vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Arene tukee uudistuksen lähtökohtia tavoitteena kehittää ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä. Ammatillisen koulutuksen on tuotettava osaamista niin työelämän tarpeita kuin jatkokoulutusmahdollisuuksia palvelleen. Arenen näkemyksen mukaan molemmat näkökohdat ovat uudistuksessa olennaisia.

Arene kiittää lainvalmistelua sitoutumisesta jatko-opintokelpoisuuden säilyttämiseen. Tämä lähtökohta palvelee vahvasti uudistuvan työelämän tarpeita sekä myös yksilön oikeuksia elinikäiseen oppimiseen ja työuralla etenemiseen. Tässä uudistuksessa jatko-opintokelpoisuuden ja -mahdollisuuksien on oltava todellisia

Arene esittää kuitenkin vakavan huomionsa siitä, toteutuuko uudistuksessa kaikkien toisen asteen opiskelijoiden tasavertainen mahdollisuus edetä korkeakouluopintoihin. Se on kirjattu ansiokkaasti uudistuksen tavoitteeksi, mutta haasteena sen toteutumiselle ovat uudistuksessa esitetyt osaamisen ja sen tunnistamisen uudenlaiset muodot.

Aiemmin hankitun osaamisen parempi tunnistaminen on kannatettava suunta, mutta yhtä lailla on korostettava uuden osaamisen syntymistä. Näissä molemmissa opettajilla on merkittävä rooli. Esityksen perusteella osaamista voi esimerkiksi arvioida koulutuksen järjestäjän valtuuttama ohjaaja. Arenen näkemys on, että pätevät opettajat ovat merkittävässä roolissa tasavertaisen ja laadukkaan osaamisen tunnistamisessa ja ohjaamisessa. Arenen kanta on, että koulutussäästöjenkään tilanteessa ei tule tinkiä osaavien opettajien ja kasvattajien pätevydestä, ja roolista uudistuksen laadun varmentajana.

Esimerkiksi lakiesityksessä korostettu opintoihin hakeutuvan henkilökohtaistamisprosessi vaatii sen laatijalta syvällistä osaamista sekä laajaa tietopohjaa koulutusmahdollisuuksista ja yksilöllisistä osaamistarpeista. Erityisesti nuorten opiskelijoiden osalta on tarvetta säilyttää mahdollisuus myöhempään osaamisen kehittämiseen sekä henkilökohtaisen kasvun edistämiseen. Näissä ohjaustilanteissa ammatillisten opettajien kokemus ja pedagoginen koulutus ovat ehdoton vahvuus.

Ammatillisen koulutuksen ei tule tuottaa pelkästään tietyn menetelmän tai työtehtävän osaamista, vaan laaja-alaista ymmärrystä ja uusia ammatillisia taitoja. Tästä johtuen osaamisen arvioinnissa eivät saa korostua vain työpaikalla suoritettavat arvioinnit.

Arenen näkemyksen mukaan vaatimus ohjaavan opettajan pätevydestä tulisi kirjata myös esityksen lakitekstiin. Toteamme myös, että esitys ei ota huomioon valmisteilla olevaa maakunta- ja sote-lainsäädäntöä, jotka vaikuttavat mm. opiskelijahuoltoon ja muuttavat myös työvoimahallinnon toimintaa. Myös ammatillisen koulutuksen järjestäjien oikeudellinen asema tulee arvioida, sallitaanko siinä monimuotoisuus vai tuleeko ammatillisen koulutuksen järjestäjistä osakeyhtiöitä.

Arene huomauttaa, että uudistuksessa tulisi vahvemmin turvata se, että opiskelijat saavat tarvittavat valmiudet ja osaamisen kehittää osaamistaan myöhemmin korkeakouluopinnoissa. Tämä vaatii osaamisen vertailukelpoista tunnistamista yleissivistävän koulutuksen kanssa, huolimatta näyttötutkintomallista. Työn ohessa opiskeleminen on kasvava trendi, jota esitetty lakiuudistus edistää, mutta sen on oltava tasapainossa muun oppimisen kanssa.

Jatko-opintokelpoisuutta ja kansallisen sivistyksen tasoa ajatellen uudistuksessa on myös varmistettava riittävät yleissivistävät taidot muun muassa kieli-, viestintä- ja matemaattisissa opinnoissa. Tämä tulee huomioida Opetushallituksen tutkintorakenteen valmistelutyössä. Yhtä lailla ammatillisessa koulutuksessa tulee päästä nykyistä väljempään sääntelyyn (vrt. ammattikorkeakouluuudistus 1990-luvulla), ja toimiviin työelämäyhteistyön malleihin.

Arene pitää lakiesitystä ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistamista sekä työelämälähtöisyyden lisäämistä lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta edellyttää aiemmin mainittujen näkökohtien huomioimista uudistuksen toteuttamisessa ja lain viimeistelyssä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Tapio Varmola
puheenjohtaja

Riitta Rissanen
toiminnanjohtaja